

सुरक्षाको चुनौति

बलियोले कमजोरलाई, ठूलाले सानालाई हेले, थिचोमिचो गर्ने र शोषण गर्ने प्रवृत्ति आजको युगमा नसुहाउने कुरा हो । विगतमा त सानोलाई ठूलाले निले नै गरेका थिए । जसलाई प्राकृतिक सिद्धान्त मानेकर मत्स्य व्याय भन्ने गरिएको थियो । जलचर प्राणी माछाको जीवनको यो नियमितता मानिसका लागि उचित होइन र सम्भाताको विश्वदृष्टि पनि छ । एकअकांको अस्तित्वको सम्मान गर्ने, समानता र स्वतन्त्रताको अधिकारलाई सुरक्षित गर्ने गरी आज विश्वका धेरै देशहरूले सहमति जनाएका पनि छन् । संयुक्त राष्ट्र संघको परिवारमित्रका देशहरूले त एकअकांको मूल्य, सम्भाता र सिद्धान्तको सम्मान गर्दै आपसी भाइचारा, सद्भाव र सहयोग गर्ने लिखित प्रतिबद्धता तै जनाएका छन् । तर, त्यही विश्व सञ्जालमा आबद्ध करिपथ देशहरूकाबीच सीमा लग्यतका विवादका कारण युद्ध पनि भइरहेको छ ।

राष्ट्र निमांता पृथ्वीनारायण शाहसे 'दुई ढुङ्गाबीचको तरल' भने जस्तै नेपाल उत्तरतर्फ शक्तिशाली देश चीन र दक्षिणतर्फ विशाल देश भारतसँग खुल्ला सीमानाले जोडिएको छ । यस्तोमा कहियै पराधीन नभएको गैरव बोकेको देश तिनै छिमेकीको अतिक्रमणामा परिरहेको छ । तीनितरबाट सीमाना जोडिएको भारतसे लिपुलेक, कालापानी, लिम्पियाउरा क्षेत्रलाई आफ्नो भूगोलमा राखेका कारण हास्त्रो स्वतन्त्र अस्तित्व बिटुलिएको छ भने दक्षिण र पूर्वतर्फका सीमा स्तम्भहरू बर्णने नेपालतर्फ सरिने कारणले हास्त्रो भूगोल खुम्चिंदै गएको छ । नेपालको पूर्वोत्तर सीमा क्षेत्रमा भारत पश्चिम बंगालसँग जोडिएको इलामको रोड गाउँपालिकादेखि दक्षिण पूर्वको मैचीनगर हुँदै भद्रपुरसम्मको सीमा क्षेत्रका स्तम्भहरू गायत्र भएको पाइएको छ । मैचीनगर नगरपालिकाका प्रमुख बिमल आचार्य नेतृत्वको टोलीले सीमा स्तम्भको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नेक्रममा साढे बत्तीस किलोमिटर क्षेत्रका स्तम्भहरूसँग त्रिहतर वटा भेटिएनल् । यसो हुनुका पछि हास्त्रो नियमनकारी निकायले सीमा सुरक्षा गर्न नसक्नु नै सुख्य कारण रहेको टिप्पणी भइरहेने गरेको छ ।

हासी भूगोल, आर्थिक स्रोत, जनशक्तिले सानो हैला, तर राष्ट्रको अस्तित्व, स्वतन्त्रता र स्वाधीनताका लागि साना छैनौं । यस अर्थमा सीमा छुट्ट्याउने स्तम्भहरूको सुरक्षा गर्न जिम्मेवार निकायले गम्भीर हुनेपर्छ । भारतर्फ सीमा सुरक्षा बलको उपस्थिति प्रभावपूर्ण रहने र हास्त्रोपर्फ भने थोरै हुन हामीले हेपिनुपैन मुख्य कारण हुनसक्छ । सीमा सुरक्षामा तैनाथ सुरक्षा बलको जनशक्ति, स्रोत, साधन बढाएर स्तम्भहरूको रेखदेख गराउन सकिएन भने छिमेकीको मिचाहा प्रवृत्ति भन बढेकर जान सक्छ । त्यसलाई रोक्न उपल्लो तहबाट कुट्टीतिक पहल पनि गर्नुपर्छ । भएका स्तम्भहरूको वैज्ञानिक निरीक्षण, नियमित मर्मतसम्भार र सुरक्षाको प्रभावकारी व्यवस्था गर्न हास्त्रो संयन्त्रलाई बलियो बनाउनुपर्छ । यदि त्यसो गरिएन भने नेपालमा सुतेको नागरिक बिहान उठ्दा अकै भूगोलमा पुग्न बेर लाग्ने छैन ।

चिन्तमणि दाहाल

नेपालमा एकैसाथ दुःख-कष्ट थिएन । रोग भोक थिएन । जतातै शान्ति अमनचयन थियो । अनन्द थियो । पृथ्वी स्वर्ण जस्तै थियो । त्यस पृथ्वीमा यान्डोरा नामकी केटी थिए । ऊ पनि खुशी थिए । उसको एउटा केटा साथी थियो । उसको नाम एपिमेथस थियो । ऊ पृथ्वीमा देवताबाट आगो चोरेर ल्याउने प्रमितसको भाइ थियो । जतातै सांगीतिक वातावरण र गुज्जन थियो । अरु मान वीर खुशी थिए ।

तर, यायन मण्डलीको अमुवा कोरस भने चिन्तित थियो । त्यसै समयमा स्वर्णमा रहेको जिउज देवताको दूतको रूपमा हर्मस पृथ्वीमा आयो । उसले चारीको जुना लगाएको थियो । हर्मसलाई देखेर कोरसले सोच्यो ऊ बालिकालाई अशिर्वाद दिन आएको होला । जिउज देवताको दूतको रूपमा हर्मस आएकोले उसलाई सबैले हार्दिक खागत गरे । हर्मसले एउटा बाकस लिएर आएको थियो । त्यो बाकस देखेणे बित्तिकै यान्डोरालाई मन पन्चो । ऊ बाकसप्रति आकर्षित भई । त्यो बाकस सुगन्धित काठ चन्दनले बनेको

उपहारमा आएको एपसीसी रूपी यान्डोराको बाकस खुलेको छ । प्रीमिलिय समाको अमुवान भेसैरो देशबाट आयो । एक अमेरिका जस्तो सामाजिकवादी र चुनौतीवादी देशले ठाउँ पूलिएर दिएको अनुदान (भीडै) त्यसै बिना स्वार्थ दिएको हुँदैन र लिनु हुँदैन । दुई जस्ते अनुदान दियो भने कुरा छोडेर राष्ट्रवित्तमा छ भने त्यस्तो अनुदान लिनुपर्छ । तीन, राष्ट्रीयतामा छ भने दियोको अनुदान लिनुपर्छ ।

पहिलो भाष्यमानेहरूमा केही बाम राजनीतिज्ञ र बाम बुद्धीजीवीहरू र उग्र राष्ट्रवादीहरू हुन् । ती यो अनुदान प्रतिनिधिसभाबाट अनुमोदन भइसकेपछि पनि आफ्नो अडानमा यथावत छन् र पछिसम्म पनि राहिन्छन् । किनभने उमीहरूले बुझेको सत्य त्यही हो ।

दोश्रो भाष्य मानेहरूमा आलै ठूलो संख्यामा रहेका र सुधारिएका बाम राजनीतिज्ञ र बाम बुद्धीजीवीहरू हुन् र त्रैश्रो भाष्य मानेहरूमा प्रजातन्त्रवादीहरू, आफ्नो अडानमा राष्ट्रवित्तमा तान्ने बुद्धीजीवीहरू हुन् र व्युत्क्रमासहरू हुन् ।

पहिलो भाष्य मानेहरूले अहिले पनि असन्तुष्ट छन् । ब्याघातकम विशेषण गरेको कुलालाई पनि उमीहरू भ्रम र ठगोको पुलिन्दा मान्छन् । सार्वभौम संसदको निर्णयमा पनि शंका गर्नुले । ठूलो आवाजमा काउँछन् । एउटै कुरा बारम्बार दोहोचाँछन् । आत्मरतिमा रमाउँछन् । उमीहरूलाई व्यवहारिक समाधान पनि खोज्नु छैन । देश थाम्नु पनि छैन । विकास गर्नु पनि छैन । जे मा पनि शंका गर्नुछ । ऐसे राटाको भाष्य र विशेषणलाई जडपशीले जस्तै ओकलु छ ।

दोश्रो र तेश्रो भाष्य मानेहरूले आपसमा सहमतिको बाटो ब्याघातकम धोषणा गरेर अर्थात सम्प्रतामा भएका शर्तहरूलाई जुनै गरी प्रश्न भाषामा व्याप्ति गरेर एपसीसी अनुमोदन गरे । अनुदान लिने निर्णय गरे ।

प्रतिनिधि सभाले अमेरिको मूल्यमा करिब १० अर्बको अमेरिकी जनताको उपहारलाई स्वीकार्ने निर्णय गरेपछि त्यो रकम नेपालले पाउने भएको छ । त्यसमा नेपालले थप्सुपैन रकम पनि हरेक बर्षको बजेटमा राख्नु पनि छ । तोकिएकै समय अर्थात अबको पाँच वर्षीयत्रमा रकम खर्च गरी तोकिएको काम सम्पन्न पनि गर्नुछ । काम नसकेर रकम फिर्ता जान्छ । हजारा पनि तरितु पर्छ । यो अनुदान भए पनि नेपालको प्रशासन र राजनीति बुझेको अमेरिकाले चेतावनीसहित दिएको हो । यो जस्ती पनि थिए ।

प्यान्डोराज बक्स

प्यान्डोराजको बाकस अर्थात् यान्डोराज बक्स भनेको ग्रीष्म प्रधान । ग्रीसीली समाजमा पृथ्वीको सृष्टी भइसकेपछि अवस्थालाई व्याघाता गर्ने ऋग्ममा प्यान्डोराको बाकसको कथा आउँछ ।

जब पृथ्वीलाई जिउज देवताले सुस्थिर गरे त्यसबेला

पृथ्वीमा दुःख-कष्ट थिएन । रोग भोक थिएन । जतातै शान्ति अमनचयन थियो । अनन्द थियो । पृथ्वी स्वर्ण जस्तै थियो । त्यसको एउटा केटा साथी थियो । उसको नाम एपिमेथस थियो । ऊ पृथ्वीमा देवताबाट आगो चोरेर ल्याउने प्रमितसको भाइ थियो । जतातै सांगीतिक वातावरण र गुज्जन थियो । अरु मान वीर खुशी थिए ।

तर, यायन मण्डलीको अमुवा कोरस भने चिन्तित थियो । त्यसै समयमा स्वर्णमा रहेको जिउज देवताको दूतको रूपमा हर्मस पृथ्वीमा आयो । उसले चारीको जुना लगाएको थियो । हर्मसलाई देखेर कोरसले सोच्यो ऊ बालिकालाई अशिर्वाद दिन आएको होला । जिउज देवताको दूतको रूपमा हर्मस आएकोले उसलाई सबैले हार्दिक खागत गरे । हर्मसले एउटा बाकस लिएर आएको थियो । त्यो बाकस देखेणे बित्तिकै यान्डोरालाई मन पन्चो । ऊ बाकसप्रति आकर्षित भई । त्यो बाकस सुगन्धित काठ चन्दनले बनेको

थाल्यो । त्यो देखेर एपिमेथस दौडेर प्यान्डोरा भए ठाउँ आयो । दुबैले मिलेर दुःखलाई खेदेर प्रयास गरे । उसलाई फेरि बाकसभित्रै हाल्ने प्रयास गरे । तर, दुख भागेन पनि बाकसमा पसन पनि मनेन । तत्क्षण दुःखले प्रभाव पार्न थाल्यो । पृथ्वीको मान्छेमा बेखुशी, उदासी देखिन थाल्यो । यान्डोरालाई परचाताप भयो । उसलाई दूलो गतिन्धि गर्ने गर्नुपर्छ ।

त्यसै साथीमा त्यही बाकसबाट अर्को आवाज आयो । त्यसै समयमा स्वर्णमा रहेको जिउज देवताको दूतको रूपमा हर्मस पृथ्वीमा आयो । उसले चारीको जुना लगाएको थियो । हर्मसलाई देखेर कोरसले सोच्यो ऊ बालिकालाई अशिर्वाद दिन आएको होला । जिउज देवताको दूतको रूपमा हर्मस आएकोले उसलाई सबैले हार्दिक खागत गरे । हर्मसले एउटा बाकस लिएर आएको थियो । त्यो बाकस सुगन्धित काठ चन्दनले बनेको

त्यसैक्रममा उन्ने अल्टिमेटमको प्याकेजसहित उपहार हुन नसक्ने भनेर अनुदान जबर्जस्ती दिन खोज्नु रहस्यपूर्ण भएको बताइन् ।

एउटा सावधारी सत्ता सम्पन्न स्वतन्त्र देश नेपालले सहयोग नमाणी अरु कुनै देशले उसलाई सल्लाह दिनु वा व्यंग्य कर्नु अथवा सह्य हुन्ने भन्नुलाई अकूटनीतिक मानिन

